

"Du skal komme og hente mig, Ingelise. Nu! Ellers dør jeg"

Mor og datter - Asta Larsen og Ingelise Vinther Andersen - fanget i et muntert øjeblik, hvor demensen ellers er begyndt at vise sig i Aastas dagligdag. Foto: Karen Degett

Hjerteskrærende opkald på telefonsvareren op til 20-30 gange dagligt med råb om hjælp. Usammenhængende sætninger, der oftest bunder i dyb fortvivlelse. Sådan oplevede Ingelise Vinther Andersen de sidste år med sin demente mor, der sank dybere og dybere ned i angst, fortættet af trusler om selvmord. Nogle af de mange hundrede beskeder på telefonsvareren har datteren samlet i en bog, der giver et autentisk indblik i en sygdom, vi helst gemmer lidt af vejen.

DEMENS

Lisbeth Stryhn
list@amtsavisen.dk

Demensen kom snigende, ganske langsomt, men fastholdt sit ødelæggende tag i den gamle kone.

I starten mente de tre børn, at det nok var på grund af alder, at deres mor var blevet mere tulleborn. Hun var trods alt ved at være en gammel kone på godt 80 år. Så var det vel ikke underligt, at hun ind imellem kunne sludre lidt, glemme datterens navn og sige usammenhængende sætninger.

Efterhånden tegnede der sig et mønster. Og børnene begyndte så småt at tale med deres mor om at flytte på plejehjem. Et forslag, der blev prompte afvist hver gang, det kom på tale. Hun boede godt nok i huset på de to etager i Aars i Himmerland, hvor børnene er født og voksede op. Forældre drev i mange år byens manufakturhandel. Og Asta, som børnenes mor hedder, skulle ikke flyttes nogen

steder hen.

Der gik små fire år. Så var det ganske tydeligt, at det kneb for den gamle kone at holde styr på tingene. En demenstest test afgjorde, at Asta var syg og plejekrævende.

Hun fik en bolig på plejehjem. Men ville hjem. Hver evige eneste dag. Drevet af angst og uro. Samtidig glider hun helt ind i sygdommens mørke. Ind i et sort rum, hvor der ikke er rart at være.

Det fremgår i al sin hjerteskrærende tydelighed i datteren, Ingelise Vinther Andersen's bog "Kom og put mig i nogle skuffer", hvor hun deler mange af de beskeder, som moderen har indtalt på datterens telefonsvarer.

Og det er stemmen fra dette sorte intet, der bærer bogen, som på en gang giver læseren klump i halset og stof til eftertanke.

Råb om hjælp

Det er råb om hjælp. Håbløshed. Vrede. Trusler om selvmord. Afmagt. Altsammen orkestreret af Aastas sygdomsramte hjerne.

"Skynd dig. Hjælp din mor - ellers dør jeg".

"Du skal skynde dig at komme herind til din mor. Skynd dig. Hjælp mig. Har du forstået, Ingelise. Du skal komme nu. Hjælp mig Ingelise. Hjælp Annegrethe og hjælp mig Erik. Skynd jer. I kommer alle tre".

Sådan lyder to af de beskeder, som Asta lagde på Ingelises telefonsvarer tirsdag 24. september 2002.

- Nogle gange lå der et sted mellem 20 og 30 beskeder på en dag. Uanset om jeg svarede på telefonen eller ej, så blev hun ved med at ringe. For hun glemte, at hun lige havde ringet, understreger Ingelise Vinther Andersen, der i første omgang ikke havde regnet med, at de hundredvis af hele og halve beskeder på telefonsvareren skulle resultere i en bog.

- For lige som at hjælpe mig selv, begyndte jeg dagligt at skrive hendes beskeder ned. For mig var det vigtigt at se tingene på skrift, hvor meget hun ringede, hvor massivt det var at blive bombarderet med

de frygtelige ting, hun sagde, og hvordan demensen dirigerer hjernen.

Sygdom stjæler alt

Asta boede fire år på plejehjemmet, inden hun stille sov ind 2006. Og der gik lang tid, førend datteren var klar til at kigge på de hundredvis af renskrevne telefonbeskeder.

Hun ville prøve at samle noget af stoffet, så Aastas børnebørn kunne få et indblik i deres mormors sygdom og sidste år. Men en god veninde rådede hende til at dele det unikke stof med en bredere kreds og at samle det til en bog.

Det blev en svær skriveproces med mange tårer. Og for læseren hjerteskrærende læsning, fordi Aastas mange beskeder også rummer alle menneskelivets faser og følelser. Fra ro til kaos. Fra kærlighed til trusler. Men mest af alt dokumenterer bogen, at virkeligheden er endnu mere grusom, end man kunne have forventet. Asta alene i det sorte rum, omgivet af angst.

Det gør ondt at læse om Aastas fortvivlelse, når huller i hendes hjerne saboterer al fornuft og kun efterlader frygt og fjender.

Men på sidelinjen står datteren. Den pårørende, der må se på, at sygdom stjæler alt.

Alligevel er det lykkedes Ingelise Vinther Andersen at lade det her være Aastas bog. En bog om den altødelæggende demens mens der end en bog om en pårørendes følelse af afmagt. Men det ved vi jo, at det er sådan, det også er. Afmagt. Fortvivlelse. Sorg over at moderen forsvinder mange år, før end hun dør.

Det er Asta, der taler. Og datterens stemme hører vi i form af de breve, hun i perioden har skrevet til sin veninde Karen om sin mors sygdom, og hvordan den influerer på de pårørendes liv.

Mere vil have mere

Efter at have boet på Djursland i nogle år flyttede Ingelise Vinther Andersen med sin familie til Silkeborg, hvor hun også bor i dag.

- Der er 100 km. mellem Silke-

borg og Aars. Jeg kunne jo ikke være hos min mor hele tiden. Men selvfølgelig gik man rundt med dårlig samvittighed over ikke at være hos hende oftere. Jeg vidste godt, at det aldrig var tilstrækkeligt. Netop fordi hun ikke kunne huske, ville hun blive ved med at kræve, at jeg skulle være der, selvom Asta dybest set forsvandt, når vi var sammen, siger Ingelise og tilføjer, at hun ved også godt, at nærhed og daglige besøg ville give moderen tryghed. For når sproget forsvinder, må kroppen tage over og fornemme nærheden ved klem på armen og kærlige strøg over kinden.

Den rolle blev også personalets rolle, mens de pårørende til stadiet stod i dilemmaet mellem at være og ikke være.

På et tidspunkt præsenterer personalet Ingelise for en dukke, som Asta har knyttet sig til. Måske trist at se sin mor knytte sig til en dukke i matrostøj.

- Jeg reagerede ved at sige, at det var dejligt, at hun havde noget, som hun var glad for. Hermed fik hun jo en opgave, hun kunne kla-

BLÅ BOG

INGELISE VINTHER ANDERSEN

Ingelise Vinther Andersen er født i Aars 1946.

Datter af Asta og Holger Larsen.

Student fra Himmerlands Gymnasium.

Cand. mag. i dramaturgi og russisk.

Har været forstander for sprogskole for udlændinge i Aarhus og Silkeborg.

Desuden har hun arbejdet med ledelse og kommunikation i undervisning og radio.

Volgte som 63-årig at gå på efterløn som forstander på sprogskolen i Silkeborg for bl.a. at skrive bogen om sin mors demenssygdom.

Arbejder i dag med fotografi.

BLÅ BOG

ASTA LARSEN

Født 1917 på en gård i Alstrup ved Limfjorden som den yngste af en børneflokk på 10.

Allerede som barn vogtede hun i sommermånederne køer.

Syv års skolegang - hver anden dag.

Da hun var 14, kom hun ud at tjene. Ved den lejlighed klippede hun sine lange fletninger af.

Var gymnast og bl.a. med på de store sommerstævner på Ollerup Gymnastikhøjskole.

Flyttede i 1941 til Aars. Blev gift med Holger Larsen. Arbejdede med servering.

Drev fra 1949 Aars Manufakturhandel sammen med sin mand.

Parret fik fire børn. Et døde, kun få år gammel.

Blev enke i 1979. Afhændede forretningen, men blev boende i Aars.

2002 på plejehjem.

2006 dør Asta Larsen i en alder af 89 år.

FAKTA

"KOM OG PUT MIG I NOGLE SKUFFER"

Skrevet af Ingelise Vinther Andersen.

Pris: 180 kr. - e-bog 150 kr.

Forlaget Hexameter.

re. For hendes omsorgsgen fejlede ikke noget. Og hun har gennem sit liv været en sej kvinde, der altid arbejdede. Som sørgede for os, og som gav en hjælpende hånd, da vi fik børn.

Asta var den bedstemor, der forsynede børnene med syltede rødbeder og græskar. Alskens syltetøj og pakker til fryseren med kød til frikadeller og koteletter, ligesom hun kom og hjalp til i haven, den gang hun var i stand til det.

Den dementes stemme

Det fremgår også af bogen, at tilværelsen ikke har skånet Asta. Hun har haft sine kampe, der skulle kæmpes. Hun og manden Holger mistede et lille barn, hvad der fik Holger til at drikke.

- Det har bestemt ikke altid været let for hende. Men hun klarede det. Når vi lige ser bort fra de perioder, hvor min far drak, havde de et godt og kærligt liv sammen. Men også fars problem med at drikke blev løst.

Holger døde pludseligt af en blodprop, kun 66 år. Derefter af-

hændede Asta manufakturhandlen for at hellige sig sine søstre og sine børn. Hun levede et virksomt pensionistliv og var altid parat til at hjælpe familien.

Den del får datteren også beskrevet i sin bog, der er brugbart materiale til at få et indblik i den dementes ensomme liv. Men på sidelinjen demonstrerer den også dilemmaet at være pårørende. Skal sygdommen æde alt? Men mest af alt dokumenterer bogen, at det altså er et menneske og ikke bare en diagnose, der taler.

På trods af de hjerteskrærende råb om hjælp fra Asta, så giver datteren hende den værdighed, som mennesket Asta fortjener.

- Da det hele startede, anede vi ikke noget om demens. Når jeg læser i den færdige bog, så kan jeg stadigvæk godt blive ked af det. For følelserne forsvinder jo ikke, fordi Asta er død, siger Ingelise Vinther Andersen, der med denne bog har sendt et kærligt og nøgternt bidrag til at forstå, hvad der rører sig i den syge Alzheimer-hjerne.